

PIDEPUNKTE RATSASPORDI KAJASTAMISEKS MEEDIAS

I. ÜLDISELT

Ratsasport kui sõna tähistab üldist terminit. Ratsaspordi all mõistetakse erinevaid hobuste ja inimese koostöös toimivaid spordialasid, kuid palume mitte segi ajada traavispordi ja hobuste võiduajamisega. Tuntuim, maailmas enim harrastatav ja üks kaheksast FEI (*Federation Equestrian International*) ametlikust võistlusalast on takistussõit (*jumping*), kus ratsanik ja hobune ületavad võistlusväljakule asetatud takistusi. Tuntuselt järgnevad on koolisõit (*dressage*), kus põhiohk hobuse liikumiste koordineeritusel ning kolmevõistlus (*eventing*). Viimane sisaldab endas nii kooli- kui takistussõitu, lisaks maastikusõitu ehk krossi, kus ületatakse nn. looduslikke takistusi. Nimetatud kolm ala kuuluvad ka olümpiamängude programmi. Kõikidel FEI patronaazi all korraldatavatel ratsaspordi aladel on ülimalik hobuste heaolu!

Ametlikest ratsaspordi aladest saame siinkohal nimetada veel kestvusratsutamist, voltižeerimist ja rakendisporti. Kestvusratsutamises (*endurance*), mida Eestis on nimetatud ka rännakuspordiks, läbitakse arvestatava pikkusega vahemaid (30 – 160 km), kus põhitähtsaks on hobuse vastupidavus ja taastumine. Viimastel aastatel on eestlased ka sel spordialal lülitunud rahvusvahelisse konkurentsi.

Voltižeerimine on lihtsamalt öeldes võimlemine hobuse seljas, kes jookseb galoppi 15 m ringil (ratsutamises nimetatakse voldiks ringi diameetriga 6, 8 või 10 m.). Kuulub alates 1983.a. FEI alade hulka. Volitižeerimist harrastatakse nii individuaalselt kui ka võistkondlikult.

Rakendisport seisneb hobuse juhtimises kaarikutest. Rakendisporti võistlusaladena harrastatakse koolisõitu (*dressage*), maastikusõitu (*marathon*) ja täpsus ehk keeglisõitu (*obstacle-cone driving*). Võistlusi peetakse ühehobuse-, paaris- ja neljahobuse rakenditega.

Eraldi FEI aladena harrastatakse veel reining'ut (nn. lääneratsutamine) ja erivajadustega inimeste ratsutamist, kuid järgnevas peatume põhiliselt olümpiaaladel.

II. ÜLEVAADE OLÜMPIAALADEST

Ratsasport on ainuke olümpiaala kus inimene võistleb koos hobusega (loomaga) ja ala kus mehed ja naised võistlevad võrdsetel alustel !

Takistussõit

Takistussõidus kasutatakse paremuse selgitamisel mitmeid arvestuspõhimõtteid. Arvestuste alused on detailselt antud rahvusvahelises määrustikus (Eesti kasutab täies mahus Rahvusvahelise Ratsaspordi Liidu – FEI – poolt kinnitatud määrustikke). Klassikalisemad arvestuspõhimõtted on:

- sõidud puhtusele ja kiirusele
võitjaks osutub võistluspaar, kes on läbinud takistussõidu raja (parkuuri) vigadeta ehk ei ole maha ajanud ühtegi takistust ega tõrkunud ühegi takistuse ees ning kelle raja läbimise aeg on parim. Üks mahaajamine annab 4 karistuspunkti, üks tõrge 4 karistuspunkti. Teine tõrge või kukkumine kõrvaldab võistluspaari võistluselt. Lisaks tuleb jälgida normiaega. Rada tuleb läbida ette antud tempos. Normiaja ületamisel annab iga alustatud 4 sekundit ühe karistuspunkti.
- sõidud ümberhüpetele
Kõik võistlejad läbivad esiteks n.n. põhiparkuuri. Juhul, kui pärast põhiparkuuri läbimist on esikohale pretendeerijatel võrdne arv karistuspunkte (kas 0, 1, 4 või midagi muud), viiakse läbi ümberhüpped. Ümberhüpete distants on lühem kui põhiparkuuris ning seal selgitatakse paremusjärjestus analoogiliselt eelmises punktis toodule – võrdsete karistuspunktide korral osutub parimaks see, kes läbinud raja kiiremini.
- sõidu kiirusele ehk n.n. Tabel C
Sõitades kiirusele karistatakse iga mahaajamist 4 karistussekundiga. Parimaks osutub võistluspaar, kelle raja läbimise aeg on parim.
- võistkonnasõidud
Võistkondadesse kuulub tavapäraselt kolm kuni neli liiget. Tavapäraselt viiakse need läbi kahevoorulistena ehk põhiparkuur tuleb läbida kahel korral. Esmalt läbivad kõik võistlejad raja vastavalt stardijärjekorrale ning seejärel moodustatakse uus stardijärjekord, mille aluseks esimese vooru pööratud paremusjärjestus ning läbitakse rada uuesti. Teise vooru rada võib esimese vooru rajast ka erineda. Lõpptulemuses lähevad arvesse kas kahe või kolme võistluspaari tulemused. Tuntuim võistkondlik võistlus on Rahvuste Karikas, millest juttu järgnevas.

Üheks oluliseks takistussõidu raskusastme parameetrik on takistuste kõrgus. Kui ponid (hobused turjakõrgusega kuni 148 cm, mitte segi ajada hobusetõuga) alustavad 60-70cm tasandilt, siis maailma tiitlivõistluste tasemeks on 160cm. MK ja Rahvuste Karika etapid, samuti Eesti suvised meistrivõistlused on tasemel 150cm, levinuimad raskusastmed Eestis on 110cm kuni 140cm.

Koolisõit

Koolisõidus tuleb võistluspaaril sooritada teatud liikumised ette antud järjestuses. Kindlaks määratud liikumist nimetatakse skeemiks. Viimased on erineva liikumiste raskusastmega ning skeeme tähistatakse raskusastme suurenemise järjekorras tähtedega A, L, M, R. Lisanduvad

numbrid, mis omakorda eristavad ühe tasandi skeeme. Koolisõitu hindavad kohtunikud 10 palli süsteemis. Hindeid antakse iga skeemis toodud liikumisele. Parimaks osutub võistluspaar, kelle protsentuaalne tulemus osutub parimaks.

Kolmevõistlus

Kolmevõistlus on ratsaarmeest välja kasvanud ratsutamise vanim mitmevõistlus (mõnel pool seni nimetatud *military*) hõlmates endas kooli- ja takistussõitu ning maastikusõitu. Kolmevõistluses eristatakse nn. pikki ja lühikesi kolmevõistluseid. Pikad on traditsioonilised kolmepäevased, kus esimesel päeval koolisõit, teisel maastikusõit ning kolmandal takistussõit. Lühikesed kolmevõistlused võivad toimuda kas ühel või kahel päeval ning põhiliseks erinevuseks pikaga on maastikusõidu lühem distants.

Maastikusõidu pikkus sõltub võistluse raskusastmest ning kõigub valdavalt 1500 ja 7500 m vahel. Samuti on erinev hüpete arv. Maastikusõidul hüpatakse kinniseid valdavalt looduslikest materjalidest ehitatud takistusi.

Kolmevõistluses osutub parimaks võistluspaar, kelle kolme ala koondtulemus on parim. Koolisõitu hinnatakse koolisõidu põhimõtete alusel konverteerides hinnete protsentuaalse tulemuse miinuspunktideks. Takistussõidus lisanduvad karistuspunktid maha aetud takistuste ees, tõrgete eest ja normiaja ületamise eest. Eripäraks on see, et normiaja ületamisel annab iga alustatud sekund 1 karistuspunkti ning ühel korral on lubatud kukkumine. Viimane annab 8 karistuspunkti. Maastikusõidul annab iga esimene tõrge takistusel 20, teine 40 karistuspunkti. Kolmas tõrge samal takistusel kõrvaldab võistluselt. Esimene kukkumine annab 65 karistuspunkti, teine kõrvaldab võistluselt. Kukkumine koos hobusega kõrvaldab koheselt võistluselt. Maastikusõidus on samuti oluline roll liikumise tempol ning iga alustatud normiaega ületav sekund lisab 0.4 karistuspunkti.

Kolmevõistluses on oluline roll hobuste veterinaarsel ülevaatusel, mida teostatakse enne võistluse algust ja enne viimast ala. Oluline on ülevaatus seoses maastikusõidu kõrge vigastusriskiga.

III. RATSASPORDI ORGANISATOORNE KORRALDUS

Esmaseks tasandiks Eestis on kohalikud ratsaspordiklubid. Viimased on moodustanud Eesti Ratsapordi Liidu, mis esindab kohalikku ratsasporti suhetes välismaailmaga, samuti seisab klubide huvide eest riiklukul tasandil ning koordineerib ratsaspordi üldist arengut. Samuti kureerib Ratsaliit erineva tasandi meistrivõistluste korraldamist ja edetabelite haldamist. Ratsaliidu ridadesse kuulub tänavu 34 ratsaspordiklubi.

Maailma erinevate riikide ratsaliidud kuuluvad Rahvusvahelise Ratsapordi Liidu - FEI, ridadesse. FEI pädevusse kuulub ülemaailmne ratsapordi koordineerimine, seal hulgas osalemine erinevate tiitlivõistluste, Maailmakarika ja Rahvuste Karika etappide korraldamises ning rahvusvaheliste võistluste juhendite kinnitamine.

Eesti Ratsaspordi Liidu kodulehekülje leiata aadressilt www.ratsaliit.ee, FEI kodulehekülje www.horsesport.org.

IV. KOHALIKUD EDETABELID JA TIITLIVÕISTLUSED

Eesti Ratsaspordi Liit haldab kodumaiseid edetabeleid, mida peetakse takistussõidu, kolmevõistluse, koolisõidu ja kestvusratsutamise kohta. Edetabeleid peetakse aasta arvestuses. Jooksva kuul lisatakse teenitud punktid ja lahutatakse eelneval aastal samal kuul teenitud punktid. Edetabelid uuendatakse kord kuus järgneva kuu esimestel päevadel. Edetabeleid peetakse eraldi seeniorite, juuniorite, noorte ratsanike ja poniratsutajate arvestustes. Edetabelid, samuti punktiarvestuse süsteemid, on leitavad Ratsaliidu koduleheküljelt.

Kõigil eelnevas lõigus mainitud spordialadel korraldatakse Eesti Meistrivõistluseid ja Eesti Sisemeistrivõistluseid. Viimaseid ei korraldata kestvusratsutamises ning kolmevõistluses on maastikusõit asendatud maastikutakistustega kombineeritud teise takistussõiduga. Sisemeistrivõistlused toimuvad talvehooajal sisemanežžides. Meistrivõistluseid korraldatakse sarnaselt edetabeli arvestuste põhimõttele seeniorite, juuniorite, noorte ratsanike ja poniratsutajate arvestustes. Mõlemat tüüpi meistrivõistlused peetakse kord aastas ning spetsiaalset kvalifitseerumismatši neil osalemiseks ei ole, välja arvatud kestvusratsutamises.

V. VÕISTLUSTE RASKUSASTMED JA TÄHISTAMINE

Olümpiaalade võistlused jagunevad suures plaanis rahvuslikeks ja rahvusvahelisteks. Eesti ei ole rahvuslikele võistlustele eraldi kategooriaid andnud ehk kõik Eesti Ratsaspordi Liidu kalenderplaani kantud võistlused loetakse tasemelt ja punktivõimalustelt võrdseks. Taseme vahe panevad paika erineva raskusastmega võistlusala, mis annavad erineva hulga reitingupunkte. Taseme määravad takistussõidus takistuste kõrgus, koolisõidus skeemide keerukus ning kolmevõistluses kombinatsioon kolme ala tasemest.

Rahvusvahelisi võistluseid tähistatakse prantsuse keelest tulenevate lühendite abil. Taseme erinevust näitab tärnide hulk võistluse lühendi järel. Tärne antakse ühest viieni. Tähtsamad võistluste tähised on järgnevad:

CSI (*Concours De Saut D`Obstacles International*) – rahvusvaheline takistussõiduvõistlus, CSI1*, CSI2*, CSIP(ponidele), CSIJ(juunioritele), CSIY (noortele ratsanikele jne. CSI-W tähistab Maailma Karika etappi kuulumist võistluse alade koosseisu.

CSIO (*Concours De Saut D`Obstacles International Officiel*) – ametlik rahvusvaheline takistussõiduvõistlus, kus osalevad riikide ametlikud esindused, CSIO4*, CSIOJ jne.

CDI (*Concours De Dressage International*) – rahvusvaheline koolisõiduvõistlus, CDI4*, CDIJ, CDIY jne.

CDIO (*Concours De Dressage Officiel*) – ametlik rahvusvaheline koolisõiduvõistlus

CCI (*Concours Complet D`Equitation International*) – rahvusvaheline pikk kolmevõistlus, CCI2*, CCI3* jne.

CIC (*Concours International Combine*) – rahvusvaheline ühepäeva (lühike) kolmevõistlus

CH-EU(W jne.) (*Concours Hippique*) – mängud ja meistrivõistlused, (EU- Euroopa, W- maailma), mängud hõlmavad mitut ratsaspordiala, meistrivõistlused ühte

VI. RAHVUSTE KARIKAS (*Nations' Cup*)

Rahvuste Karikas on vanim (alustati 1909) rahvusvaheline võistkondlik takistussõidu sari, kus osalevad eranditult riikide esindused. Võistlusel osalevad neljaliikmelised võistkonnad, arvesse läheb kolm paremat tulemust. Võistlus on kahevooruline, võrdsete karistuspunktide korral esikohale pretendeerijatel viiakse läbi ümberhüpped, kus osaleb üks võistkonna liige.

Rahvuste Karikas on jagatud kahte liigasse – 8 parimat moodustavad Superliiga, mida toetaja järgi nimetatakse Samsung'i Superliigaks, ülejäänud n.n. esiliiga. Superliigasse kuuluvad tänavu takistussõidu eliitriigid Saksamaa, Holland, Belgia, Suurbritannia, Prantsusmaa, Šveits, Ameerika Ühendriigid ja Rootsi. Igal aastal langeb Superliigast viimane välja ning Esiliiga parim pääseb Superliigasse. Rohkem infot FEI kodulehel <http://www.fei.org/Events/Series/NationsCup/Pages/Default.aspx>

Rahvuste Karika etapi saab korraldada iga riik kord aastas ning seda ametlikul rahvusvahelisel võistlusel ehk CSIO-1. Punkte Rahvuste Karika edetabelisse jagatakse võistlustel tasemega CSIO4* ja CSIO5*. Tallinnas mitmeid aastaid toimuv Alexela Nations Cup on kahel aastal korraldatud tasemel CSIO4*. Balti riikidest on Eesti täna ainukene, kes Nations Cupi korraldab.

VII. MAAILMA KARIKAS

Maaailma karikat peetakse kõigil ratsutamise olümpiaaladel. Maailm on jagatud erinevateks liigadeks, millest igast fikseeritud arv sportlaseid pääseb Maailma Karika finaali. Liigast finaali pääsejate arv sõltub liiga tasemest. Enim pääseb sportlasi finaali Lääne-Euroopa liigast. Rohkem infot leiate FEI kodulehelt <http://www.feiworldcup.org/Pages/Default.aspx>

Takistussõidus kuulub Eesti Põhja-Kesk-Euroopa liigasse koos Läti, Leedu, Venemaa, Valgevene, Ukraina ja Poolaga. Tänaasel päeval on liiga tugevaimad esindajad Eestist ja Poolast. 2007.a. juuli lõpu seisuga on eestlastel liigas viisikjuhtimine. Liiga siseselt peetakse 10 etappi ning finaali. Eesti korraldab tänavu kaks etappi, millest esimene toimus juulikuus Alexela Nations Cupi raames ning teine leiab aste oktoobrikuus Saku Suurhallis Tallinn International Horse Show raames. Etappidel võisteldakse klassikalises ümberhüpetega parkuuris kõrgusel 150cm.

Meie liigast pääseb finaali 3 paremat. Kahel aastal on MK finaalis osalenud Gunnar Klettenberg.

MK finaalis eelnevalt kogutud punkte ei arvestata. Parimad selgitatakse kolmepäevase võistluse tulemusel, kus kahel esimesel päeval võisteldakse kõrgusel 150cm, viimasel päeval

on kavas kahevooruline parkuur kõrgusel 160cm. MK finaal toimub igal aastal. Viimasel ajal on traditsiooniks viia see üle aasta läbi Las Vegases (USA).

VIII. REGIONAALSED JA EUROOPA MEISTRIVÕISTLUSED

Rahvusvahelisel tasandil peetakse nii regionaalseid kui kontinentaalseid meistrivõistluseid. Euroopa Meistrivõistlused toimuvad iga kahe aasta möödudes, Põhja- ja Baltimaade meistrivõistlused (*Nordic-Baltic Championship*) igal aastal. Viimasele pääsemiseks kvalifikatsiooninormid puuduvad, iga riigi ratsaliit otsustab iseseisvalt kandidaatide sobivuse üle. Euroopa Meistrivõistlustele pääsemiseks tuleb täita kvalifikatsiooninorm, mida on võimalik täita teatud tasemel ning FEI poolt kinnitatud võistlustel.

Osalemaks EM võistlustel peab ratsanik ja hobune paarina täitma FEI poolt määratud kvalifikatsioonivõistlustel noramtiivi ehk läbima Grand Prix parkuuri 0 või 4 kp. Või Nations`s Cup parkuuri I voo 0 või 4 kp. või kaks voo 8 kp.

IX. MAAILMAMÄNGUD, MM (*World Equestrian Games*)

Toimuvad iga nelja aasta järel. Viimati 2006 Saksamaal Aachenis ja järgmised 2010 USA-s Kentucky`s.

Osalemaks MM võistlustel peab ratsanik ja hobune paarina täitma FEI poolt määratud kvalifikatsioonivõistlustel noramtiivi ehk läbima Grand Prix parkuuri 0 või 4 kp. Või Nations`s Cup parkuuri I voo 0 või 4 kp. või kaks voo 8 kp.

X. OLÜMPIAMÄNGUD, OM (*Olympic Games*)

Toimuvad iga nelja aasta tagant. Pekingi OM ratsutamises peetakse Hong-Kongi Joki Klubi staadionil.

Osalemaks OM võistlustel peab ratsanik ja hobune paarina täitma FEI poolt määratud kvalifikatsioonivõistlustel noramtiivi ehk läbima Grand Prix parkuuri 0 või 4 kp. Või Nations`s Cup parkuuri I voo 0 või 4 kp. või kaks voo 8 kp.

Lisaks sellele on peab ratsanik olema FEI poolt eelnevalt määratud regionaalses grupis kolme parema hulgas.

XI. EESTI RATSUTAMISE PAREMIK, SAAVUTUSED, PLAANID

Viimase viie aasta jooksul on Eesti ratsaspordis olümpiaaladel toimunud märgatav areng ning seda eriti takistussõidus. Meie takistussõidu koondise moodustavad hetkel Rein Pill (kapten), Gunnar Klettenberg, Tiit Kivisild ja Hanno Ellermann. Koondise reservi moodustavad Urmas Raag ja Heiki Vatsel. Kaks esimest on kogenuimad ehk nn. vanema põlvkonna esindajad,

Kivisild ja Ellermann on vanuselt pisut üle 20. Pill ja Klettenberg on karjääri jooksul osanud MK finaalis – Pill ühel korral, Klettenberg kahel. Viimane saavutas 2006.a. Kuala Lumpuris

peetud finaalis ajaloolise 11. koha. Möödunud hooajal osalesid Klettenberg ja Ellermann Saksamaal Aachenis Ratsutamise Maailmamängudel.

2007 on eestlased edukalt esinenud MK sarjas. Kaks etappi on võitnud Rein Pill (Tallinn ja Riia) oma esiratsul Ritual, ühe Hanno Ellermann (Vilnius) ratsul Poncorde. Tiit Kivisild hobusel Lara II oli Riias teine, Vilniuses kolmas ja Leznos jälle esimene. Edukalt on esinetud ka Rahvuste Karika sarjas, kus 2008 hooaja lõpuks olime 12. positsioonil.

Eesti on mitmeid aastaid korraldanud kahte kõrgetasemelist rahvusvahelist võistlust. Suvine Alexela Nations Cup CSIO4*-W ja sügisene Kalev Tallinn International Horse Show CSI***-W.

Eesti koolisõitjatest osalevad rahvusvahelises võistluskarussellis edetabeli juht Grete Barake, Marleen Vassil, Maria Chulets ja Marika Vunder. Takistussõitjatega sarnast edu ei ole veel nauditud, kuid nähtav areng on toimunud ka koolisõidus. Marlen Vassil ja Freestyle täitsid 2004 Ateena OM kvalifikatsiooninormi, kuid võistlustel ei osalenud. Eesti on korraldanud kahel aastal rahvusvahelise koolisõiduvõistluse, mis 2007. aastal peeti Pärnumaal Valgerannas tasemel CDI3* ning seal oli võimalik täita nii EM kui ka OM normatiive.

Kolmevõistluses on tulemused olümpiaaladest seni tagasihoidlikumad, kuid ala entusiastid on uuele tasemele jõudmas siingi. Eesti korraldab juba mitmendat aastat Harjumaal Kurtnas rahvusvahelist kolmevõistlust CCI1*.

Kestvusratsutamise kandepind pole hetkel eriti lai kuid see kasvab ning ka esimesed rahvusvahelised tulemused on juba saavutatud. Heigo Rohtla hobusel Galarina sõitis 2008 kevadel esimest korda 160 km ja täitis ka seal MM kvalifikatsiooninormi.

Siiralt Teie,
Eesti Ratsaspordi Liit
Pirita tee 12 Tallinn 10127

Peasekretär, Siim Nõmmoja erl@sport.ee 5036102
Spordidirektor, Riina Pill riina@ratsaliit.ee 5200680